

## Bakezale bat hil da

ONUko idazkari nagusia izana, U Thant jauna, minbi-ziak\* eraman du New Yorken. 1961.etik 1972.era izan zen sekretari nagusia. 65 urterekin joan da.

ONUra etorri aurretik, Birmania bere herriko politikan egin zuen lan. Irakaskuntzatik hasia zen. Gizarte komunikabideetara jo zuen gero.

U Thant bakearen bila ibilia da, atergabe. Cubara ere, krisi garaian bertan, bitan joan zen. Baina, Fidelek nola ez zuen nahi ONU hango arazoetan sar zedin, laster utzi behar izan zuen uhartea.

Haren buruhaustetarik bat Vietnam izan zen. Gerla hau zela eta, bi aldiz nahi izan zuen bere kargua utzi, 1966 eta 1968.ean. «Indarretan fidatzeko oker eta huts tragikoa behin eta berriz egiten ari gara», esan zuen ja-danik\* 1966.ean Vietnamgo gerlari buruz.

Bi ekintza hartzen dira, U Thant jaunak lortuak bezala. Bata, Aita Saindua ONUra bertara eramatea, eta India eta Pakistanen arteko bakearen lortzea, bestea.

Bakezale bat hil da, bai. Baina bakezale, denok gara bakezale. Harek goi mailatik ekitea\* erabaki zuen. Efika-ziarik? Zalantzarik gabe, bai. Baina ONUk ez du, gerla ostean\* espero zèn ainako\* fruiturik eman. Ezingo du eman ere.

ONU ez da nazioen gaintetik dagoen erakunde\* bat. Estatuak osatzen dute ONU. Hori da haren ahulezia.\* Estatuetak politiketik oihartzun\* gisa\* funtzionatzen du-te han. «Caja de resonancia» bat da. Oraindik Gobernu Internazionalaren —hobe, Mundialaren— ahaltsuna ut-piaren lainotan galtzen da. Baina «izan gaitezen errealis-ta: eska dezagun ezina».

## Ekialde Hurbila: Palestina da arazoa

«Beregaintasuna eta soberanitasuna ukateko\* esku-bidea du Palestinar Herriak»: 89k bai, 8k ez, 37k ez dute botorik eman.

«PAE edo Palestinaren Askapenerako\* Erakundea ONUko behari\* ohizkotzat\* onhartzen da»: 95ek bai, 17k ez, 19k ez dute botorik eman.

Honela mintzo izan da ONU erakundea, Ekialde\* Hurbileko arazoa konpondu nahian. Israelgo ordezkariak, be-rriz, profeta handi eta ikaragarri baten hitzak hel erazi ditu mundu osoko erakundearen belarrietara: «Egun ilu-nak dira hauk\* Nazio Batuentzat».

Aurten hartu den erabaki horrek, ONUn izan diren jo-ko, azpikeria eta eztabaida guztien artean, hauxe agertu du argi: Ekialde Hurbileko arazorik nagusiena eta oin-harrizkoena Palestinar Herriaren arazoa dela, halegia.\* Ara-zo hau konpontzen ez den bitartean, israeldarren eta ara-biarren arteko burruka guztiak irtenbiderik gabekoak izango dira.

Arabiarrek, halnbeste urtetan baztertuta eduki duten palestinarren nazio arazoa, israeldarrekin duten istilua-ren\* erdi erdian jarri behar izan dute azkenik; eta ho-rrexek bildu ditu arabiar guztiak israeldarren kontra.

## Txipre: Makarios berriz ere

Makarios abenduaren 7an itzuli da bere Herrira. Eta garaile itzuli ere. «Txipreko arazoak ez du konponbiderik izango, ni neu handik urrun naizen bitartean. Horregatik,

lehen bai lehen hara itzuli beharra dadukat»: honela agertu zuen berriki\* bere Herrira itzultzeko asmoa.

Bi herrik osatzen dute Txipre: greziarrek eta turkia-rrrek. Biak dira indartsuak. Bizilagunez greziarrak askozaz ugariagoak badira ere, turkiarrek Turkiaren babes indar-ttua dute. Txiprerren konponbidea ez da izango, bada, tur-kiarren azpiratzea nahiz baztertzea, ez eta isla osoaren erdibitzea. Txiprerren batasuna lortzera eta segurtatzera doa, hain zuzen ere, Makarios; eta horretarako bideak urratuta eman dizkio, bera kanpoan egon den bitartean lehendakari izan den Klerides jaunak.

Suizan bezalatsuko federazioa eratu nahi dute Kleri-des eta Makariosek, herri bakoitzak bere nortasuna eta autonomia duelarik. Honela bakarrik lortu ahal izango da islaren batasuna eta beregaintasuna.\* Makariosek, eta orain Greziak eta Turkiak ere, ondo konprenitua dute nonbait, herri txikien arazoa ez dela konpontzen, horie-takoren bat azpiratuz edo burruka indarrez itoz.

## Grezia: demokrazia koroatua ala errepublika?

Aldizkari hau zure eskuetara orduko, jakina izanen dugu nola erantzun dioten heleniarrek galdera horri. Ha-laber,\* Konstantino errege izana berriz ere Greziara itzu-liko den ala ez, heleniarren eskuetan utzi baitu monar-kiaren edo errepublikaren hautapena. Errege zaleek ba dute irabaziko dutelako esperatarik; eta Konstantinok berak ere nonbait, Greziara itzultzeko prestatzen ari da eta.

Baina, erregerik bai nahiz erregerik ez, zalantzarik ez dago, Grezia demokrazi bidetik abiatua dela, eta Par-lamentua izanen dela, aurrerantzean, Greziako politik bi-deak zuzenduko dituen. Koroatua nahiz koroarik gabea, Mediterraneo aldean, diktaduraren kontra, demokrazia garaile ateratzen ari dela ikusteak eta aterako delako es-perantzak poztu egiten gaitu.

Europaren hegoalde osoa diktadurapean ezarri nahi zutenen amoak —azken urteotan, eta azken aldion bere-ziki, Italia ere harrapatu gura izan dute indar ilunok— huts bihurtzen ari direlarik, Mediterraneo aldeko etorki-zuna argitzen ari da, hango lurraldeei politika, ekonomia nahiz defentsaren aldetik buruhausterik falta ez bazaie ere. Portugalen eta orain Greziaren abiabidea ikusirik, Europaren alderdi honetako zerua, eguzkiz ezezik\* aska-tasunez ere argituz joango delako esperantza piztuagotu egin zaigu.

## Eguberriak herriz herri

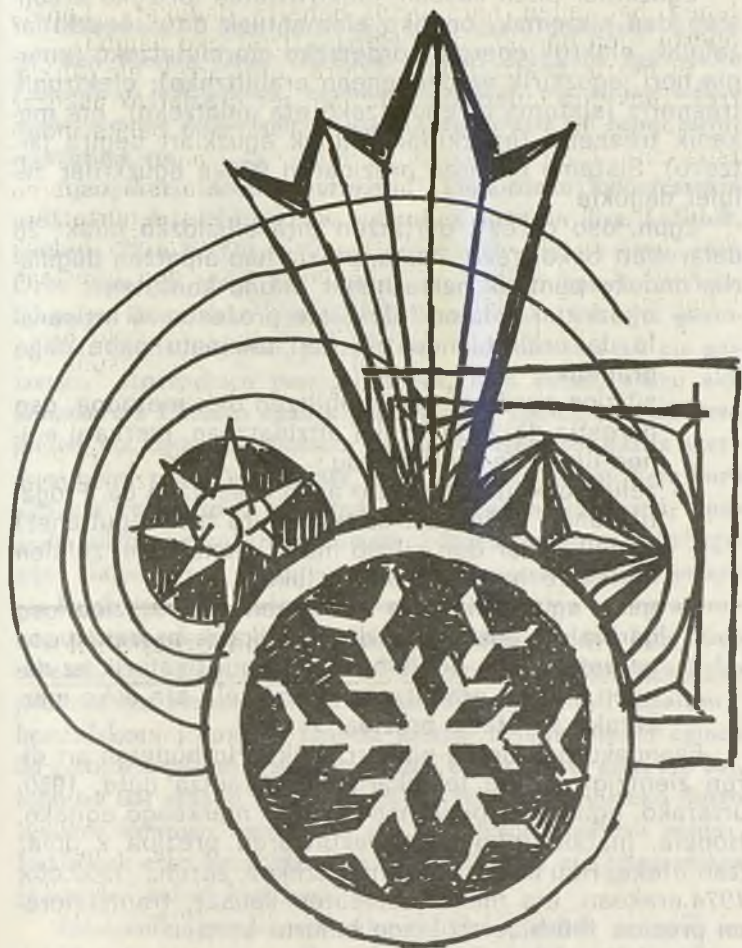
Eguberrien hasera\* egun diferentetan\* izaten da. Ho-landan San Mikolasetan egiten dira erregaluak, eta Egu-berriak abenduaren 6an hasten direla esan liteke. Mundu guztian, Eguberriak ondo jatearen eta edatearen, elkarre-taratzearen, erregaluen eta pozaren bestak dira.

Eguberri bestak ez dira jatorriz kristauak. Jentilek ere ospatzen zituzten, eta bestok «kristautzeko» ezarri zituen Elizak egun hauetan Jesus Hauraren jaiotzako go-razarreak.\* Jesus noiz eta non jaio den, ez dakigu segur.

Eguberriak «egun berrien» bestak dira, «hilargiaren itzuliaren» bestak. izan ere, orain hasten dira egunak luzeago eta gauak laburrago izaten. Naturaleza, birpizten eta itzartzen bezala hasten da.

Herrialde bakoitzean, Eguberrietako ohitura diferen-teak daude. Ia\* beti, ohitura kristauak eta jentilak ba-

teratu dira besta hauetan. Tradizioaren hazkunde\* organiko-koa ignoratzen edo gorrotatzen zutenetariko batzuk, maiz\* saiatu dira batsaun hori apurtzen: ohitura jentilak desterratu nahiz batzuk, eta kristau kutsua garbitu guraz besteak. Baina, orain artean behintzat, tradizioa, beraren osagarri «irrazional» guztiekin, asmo purista horik\* baino arrazoinezkoagoa eta biziagoa agertu da.



Eguberrietan kristauak Jesusen jaiotza ospatzen dute. Jesus Jaungoikoaren Semea da, gizon bezala Nazareteko birjina bategandik jaioa. Kristauak, bada, Jaungoikoaren gizon egitea ospatzen dute egun hauetan.

Eguberrietako bestak kristau Eliza diferente guztien besta komunak dira, eta, Aste Sainduarekin batera, Elizon arteko bestarik inportanteenak dira. Kristau Eliza diferenteen batasuna hobekiago azaltzen duen beste bestarik ez dago.

Eguberriak bakearen bestak badira, besta hauetan batez ere kristau tradizioak sartu duen mezuagatik\* da.

## ESPAINIAN

Espainiako Eguberriak ia erabat\* kristau hutsak dira. Jentilen garaiko tradizio inportanterik ez da gelditu. Jendea elizara joaten da. Gero etxean turroia eta indioilarra\* jaten da. Urtezaharreko gauerdian, hamabi mahatsale jaten dira. Garai inguru honetan, teatro asko egiten da hirietako teatrosala inportanteenetan. Etxeetan belenak egiten dira. Leku askotan, Eguberrietako Arbola ohitura jentila delakoan daude, eta ez dute onhartu nahi. Baina Arbolen ohitura sartzan ari da. Umeentzako erregaluak urtarrilaren\* 6an egiten dira.

## ITALIAN

Hemen ere, Espainiako moduan, besta bereziki kristauak dira Eguberriak. Eta, Espainiako moduan halaber,\* Eguberrietako Arbolak doi\* doi ezagutzen dira. Etxe guztietan belenak egiten dira. Etxe askotan ehundaka urtetako belenak daduzkate, balio artistiko haundikoak. Gauerdiko mezaren ondoren familia osoa etxean bateratzen da, eta afari oparoz,\* ardoz eta dantzaz ospatzen da. Ihauteiri\* gisan\* segitzen dute egunek, urtarrilaren 6a arte. Egun honetan egiten dira erregaluak, Espainiako moduan hori ere.

## FRANTZIAN

Parisen, Nôtre Dame katedraleko kanpaiek irekitzen dituzte bestak. Gero Champs Elysées eta hiriaren erdiunea jendez betetzen da. Restaurante eta lokaletan ospatzen da Gabon Gaba. Kaleak eskaparate, anuntzio eta Eguberri Arbolen argiz beteta egoten dira. Teatorako eta ikuskizunetarako gau berezia da, eta artisten lokaletan mugimendu haundia ibiltzen da.

«Beste Frantzian», Britainian nahiz Probentzan, ohitura klasiko askoz gehiago ezagutzen da. Papa Noel eta morroinek umeentzako erregaluak egiten dituzte. Gauerdiko mezak hemen ere bestaren parte egiten du. Meza ostean\* jan-edana, bestak egoten dira, eta belenaren ondoan umeentzako erregaluak. Haurrentzako erregaluok abenduaren 24eko gauerdian egiten dira, beraz.

## BRITAINIA HAUNDIAN

Britainia Haundiko Eguberrietan Jesus haurra baino inportanteagoa da «Father Christmas», Aita Eguberri. Abenduaren 24ean umeek beren galtzerdiak tximinian edo ate krisketetan esekitzen\* dituzte; eta gauerdian Eguberri gizonak umeentzako erregaluak galtzerdietan jartzen ditu. Eguberri egunez, indioilarra, mahaspasak eta plum pudding famatua jaten dira.

Etxeko ate aurrean mihura\* edo aukia\* jartzen da. Mihuraren azpian, bakoitzak, nahi duen neskari musu bat ematea libre du. Mihuraren ohitura eta musuarena biziki aintzinakoak dira. Eguberri Arbola, duela 130 urte inguru sartu zen Britainia Haundian.

## ALEMANIAN

Eguberri alemanak beste inon baino gehiago familieren bestak dira. Adbentuko\* lehen igandean geroztik, kaleak argiz eta koroaz apaindurik egoten dira. 24 gauean, gauerdiko mezaren ondoren eta Eguberri Arbolen inguruan, Eguberri kanta kantatzen dira eta erregaluak banatzen. Hurrengo egunak, konfesioen arabera,\* diferente ospatzen dira.

Urtezahar egunez etxea garbitzen da, eta traste zahar guztiak kanpora botatzen dira. Urtezaharretik urteberri-rako gauerdian izugarritzko zaratak, hotsak, azantzak,\* eztandak\* eta burrunbak egiten dira, izpiritu gaiztoak uxatzeko.

## IPAR HERRIETAN

Ipar Herrietan, kristautasunaren aurreko ohitura bixi asko gorde da, eta bestak guztiz tradizionalak dira.

Suedian\* Eguberri bestak abenduaren 13an hasten dira, Santa Luzia egunez. Egun honetan neska bat hautatzen da Luzia birjina bezala. Izarrez apaindutako soineko bat janzten du birjina honek, eta argi koroa bat darama buruan.

Norwegian\* hamalau bat egun irauten dute Eguberri bestek, eta, Suedian bezala, urtarrilaren 6an bukatzen dira. Egun hauetan etxeoandreek opil bereziak erretzen dituzte. Gizonek beren Eguberri zerbeza berezia egiten dute. Abenduaren 24ean, baseritarrek beren jantzi tipikoak janzten dituzte eta ganaduari ohi ez bezalako jatekoa ematen diote. Ganaduari jaten emandakoan, familiak jaten du.

## ERRUSIAN

Eguberrietako bestetan figura nagusia «Aitatxo Nega» da Errusian, eta beronek banatzen ditu umeentzako erregaluak, urteberri egunez. Egungo\* Eguberrien tankera, Estatuak bereziki moldatua da. Besta erlijiosorik nagusiena urtarrilaren 7an ospatzen da.

daduzkate (dauzkate), daukez  
dezagun, daigun  
diote, deutsoe  
dizkio, deutsoz  
zaie, jake  
zaigu, jaku

### Idazleak:

Paulo AGIRREBALTZATEGI  
Joxe AZURMENDI  
Joan Mari TORREALDAI